

Ljudski tednik.

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: 20 Din za celo leto.

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, Sodna ulica šte. 5.

Telefon št. 423.

== Rokopisi se ne vračajo. ==

Nekaj o katoliški morali.

Poslanec Korošec je porabil atentat na ministrskega predsednika Pašića v to, da je podal pravoslavim Srbom nekaj poduka o katoliški morali. Srbi so sicer nekoliko debelo pogledali in malo zagozdnjali, druge nesreče pa ni bilo.

Mi se pa moramo vendar pečati nekoliko bliže z dr. Korošcem kot propovednikom katoliške morale. Dr. Korošec je načelnik in kot tak reprezentant SLS. Po njegovih besedah soditi, bi tedaj morala biti SLS izredno moralna stranka, ki živi in se kreta po naukih katoliške morale. Kajti, če kdo druge uči moralo, sam se je pa ne drži, je predrznež in hinavec najslabše vrste.

Oglejmo v tem oziru nekoliko SLS. Obsodila je po dr. Korošcu umor kot nemoralen. Dobro, to je točno. Telesnemu umoru je pa po katoliški morali enak duševni umor, da, mnogokrat še hujsi. Kako pa ravna v tem oziru SLS?

Svetnik Frančišek Saleški, ki se še danes imenuje z največjim spoštovanjem ne le od katoličanov, temveč celo od drugovernikov svoje nekdanje škofije in okolice, je dejal, da zagreši obrekovalec trojni umor. Prvega proti sebi, ker umori svojo dušo. Drugega proti poslušalcu, ker zamori njegovo dušo. In tretjega proti obrekovanemu, ker ubije njegovo poštenje pred ljudmi in s tem njegovo družabno življenje.

SLS je pa pravi mojster v tem trojnem ubijanju. Naj se le vzame v roke njeno časopisje. Cela žurnalistika te tako »moralne« stranke je zasnovana na najpodlejše obrekovanje. Neštetokrat se je to že do-

gnalo pred sodiščem in še številnejši so slučaji, ki ostanejo pred posvetno sodnijo nekaznovani, ker se ne oglasi tožnik, ki rajše tiho nosi svojo bol, kot da bi se potepal po sodnijskih dvorinah in iskal zadoščenja od grešnega jagnjeta, ki krije za mesečno plačo neznanke podlosti svojih krušnih gospodarjev.

Elvo vam na tisoče in tisoče hladnokrvnih in ciničnih umorov, ki so iz moralnega stališča hujsi kot vsak telesni umor, tembolj, ker se vršijo vseskozi premišljeno in cinično-hladno preračunano, nikakor v dosego katkega velikega smotra, temuž zgolj v dosego neizmerno nizkih špekulacij izvestnih voditeljev, da se obdrže z nepoštenimi in neizmerno podlimi sredstvi na površju in uživajo osebne udobnosti, ko jim manjka volje in zmožnosti, da bi to dosegli s poštenimi sredstvi! Kje je tu morala? Kje je krščanska, katoliška morala? Ta nič ne šteje, kadar se gre za nizke koristi in podlo koristolovstvo teh žalostnih vitezev. Ta morala se le kliče, kadar to ugaja trenutnemu političnemu ali drugemu dobičku. Nobena morala pa ne velja za njihove politične priganjače. Na kako grozno nizkem moralnem stališču stoji ta družba! Kako uslužno se zatiskajo oči pred največjo podlostjo moralno hudodelske vodilne in priganjaške klike! In vendar je krščanska morala le ena in enaka za vse, za najvišjega kakor za najnižjega, za škofa kot zadnega pastirja. Ne, nikari ne zlorablajte imena krščanske morale! Na tem polju nimate ravnó Vi prav nič gevoriti, ki sistematično zastrupljate in ubijate ljudsko dušo. Profesionalni morilec ste! Vaše hudodelstvo je še večje kot ono katere-

gakoli telesnega morileca! Ta umori le telo, vi pa morite dosledno duše, kar je ravno po katoliški morali še nerazmerno hujsje od prvega.

Kredit za obrtnike.

Znano je, da izpodriva malo obrt čimdalje bolj velika industrija, ki nudi sicer manj trpežno blago, vendar pa dostikrat cenejše, ker razpolaga velika industrija z močnim kapitalom, ki ji omogoča v poljubnem in ugodnem času nakupiti za primerno ceno surovine za predelavo. Mali obrtnik, ki ne more nabavljati velikih zalog surovin, kadar so poceni na ponudbo, zato pa tudi ne more uspešno tekrovati z veliko industrijo. Na drugi strani je v industriji predelava surovin tudi cenejša, ker je radi popolnejšega strojnega obrata tudi hitrejša.

Velik udarec pa je prizadela mali in srednji obrti v zadnjem času tudi Narodna banka, ki je zmanjšala kredite ne samo bankam in industriji, temveč tudi takim osebam, ki niso imele protokolirane tvrdke in katerim je dosedaj dajala kredite. Pri tem je zasledovala namen, čim bolj zmanjšati obtok denarja v papirju ter ga napraviti v primeri z blagom vrednejšega, kakor je sedaj. Gotovo je, da ima to nekaj dobrega na sebi, vendar pa tudi slabega precej.

Pri nas so velike in male banke zbrale tako velike vsote kapitala, da so pritegnile nase vse gospodarstvo, ki posluje z denarjem. Po vojni so banke prevzele toliko poslov, da snujejo vedno nova podjetja, ki polagoma izpodrivajo slabotnejše, malo obrt. Iz samostojnih mojstrov postajajo poslovodje in delavci v

tovarnah pod vodstvom bank. Mali obrtnik se vzdržuje le še s svojo žilavostjo, z vsakim dnem pa vedno bolj čuti konkurenco stroja in konkurenco bank. Obrtnik brez potrebnega kapitala se pritiska ob tla in zdravo obrtno gospodarstvo ne more tekmovali z bankami, ki tvorijo zaledje konkurentu obrtništva.

Narodna banka pomaga dandanes samo močnejšemu. Slabejši ostaja izven njenega delovnega kroga in se nanj ne ozira. Narodna banka stremi za čim močnejšo koncentracijo kapitala. Manjšemu in srednjemu obrtniku ni pristopna, ker mu ne daje potrebnega kredita. Razlogov za tako postopanje sploh ni v državi, ki hoče biti demokratična, saj je znano, da daje na primer francoska narodna banka kredit na menice tudi za petsto frankov in je vprašanje, zakaj bi na sličen način ne mogla postopati tudi naša Narodna banka v Belgradu.

Kakor je soditi, naši obrtniki doslej tudi niso mnogo mislili nato, da bi zahtevali kredit naravnost od Narodne banke; sedaj ga navadno dobivajo iz druge roke potom bank. Ta kredit pri navadnih bankah pa je v sedanjih razmerah zelo drag, vendar pa se ga morajo posluževati, ker v današnji druginji ne morejo plačevati blaga v gotovini.

Kaj pomeni, dobivati ta kredit iz druge roke pri sedanji visoki obrestni meri, je vsakomur jasno, saj čutimo posledice tega v vsakdanjem življenju. Pri vsakem blagu je zaračunana skoro četrtina bančnih obresti. To se pravi, da vlečejo velike banke te obresti samo zato, ker odstopajo kredit, ki ga imajo pri Narodni banki, obrtnikom, ki sami naravnost ne morejo dobiti kredita pri Narodni banki.

Pri Narodni banki zastopajo stališče, naj se obrtniki združijo v zveze, preko katerih bi se jim potem dovoljeval kredit. Znano pa je, da obstoje razne zveze obrtnikov, ki sicer dobivajo kredite, toda pri bankah. Od teh zvez dobivajo potem člani kredite. Plačati se morajo torej obresti Narodni banki, navadni banki, zvezi in še le potem dobi obrtnik denar za svoje posle. Denar, ki se dobi na ta način, seveda ne more biti poceni. Če se pa denar draži na ta način, se draži tudi blago, kar občutijo v prvi vrsti neproduktivni sloji, ki se vsled tega omejujejo na najnujnejše. Na ta način se manjša krog odjemalcev, obrtna delavnost zastaja, obrtniki propadajo in množi se samo proletarijat, ki postaja popolnoma odvisen od velikega kapitala, sindikatov, trustov, borznih

špekulantov itd. Zdravo narodno gospodarstvo pa mora stremeti za tem, da imamo čim več samostojnih neodvisnih gospodarjev in obrtnikov, da se srednji stan ne uniči še bolj, kakor se je že.

Ako obrtniki najmanj toliko potrebnih stvari proizvajajo kakor tovarne, ki dobivajo kredit od Narodne banke za mnogo manjše obresti, nastaja vprašanje, ali sme ustanova, ki uživa vse privilegije od države, prezreti tako močno in važno gospodarsko panogo, kakor je obrt. Naglašati je tudi treba, da more obrt nuditi sorazmerno za dovoljene kredite enaka jamstva kakor velika industrija. Res je, da potrebujemo mi industrije in da jo imamo v naši državi še premalo, da je treba industrijo istotako podpirati, v kolikor je to v skladu s splošnim narodno-gospodarskim življenjem, nikakor pa se ji ne more priznati kako izjemno stališče, najmanj pa taki, za katero pri nas naravni pogoji niso dani. V tem pogledu se je pri nas že dosti zagrešilo.

Želeti bi bilo, da bi se posvečala vprašanju obrtništva večja pozornost, kakor pa se je doslej, kar je razvidno iz zgoraj navedenega.

Poslanci SLS ostanejo v Belgradu.

Dr. Koroščeve pretnje, da poslanci SLS zapuste Belgrad in se pridružijo Radićevi abstinenci, so se izkazale kot prazna grožnja. Mi sicer nismo nikdar na tem dvomili in smo tudi navedli tehtne uzroke, da ostanejo zmagoslavni poslanci SLS tudi še nadalje tam, koder se plačujejo dijete po 180 Din na dan in izdajajo proste potne izkaznice za železnice. Ko pa pridejo parlamentarne počitnice, bodo mogoče sklenili abstinenco, katero potem lahko preklicajo, ko bo narodna skupščina zopet sklicana. Kajti v poslednem slučaju morajo gospodje zopet v Belgrad, če reflektujejo na poslanske dijete. In kolikor nam je znano, reflektirajo!

Poleg tega jih že zato ne sme manjkati v Belgradu, ker so potrebni, da delajo štafažo. Poslanec Škulj pa mora itak hiteti v Belgrad, da malo pointervenira za blagor Slovenije in iztisne kakšno že na poti se nahajajočo koruzo ali kaj podobnega, da žanje zaslužen občudovanje v volilnem okraju. Pred kratkim je vedel poročati, da dobi Slovenija vsled njegove uspešne »interpelacije« 27 vagonov koruze,

očividno namesto avtonomije.

V drugič bo pa brez dvoma dosegel, da dobimo dva in pol vagona prosa namesto novih davkov. Pri tako delavnem poslancu je vse mogoče. Vsakdo mora sprevидeti, kako važna je Škuljeva navzočnost v Belgradu. Kjer je pa poslanec Škulj, morajo biti tudi drugi poslanci SLS, ker se mu sicer zaamerijo. Med počitnicami, ko teko dijete same od sebe naprej, pa ne gre nihče v Belgrad. Pozneje pa mora poslanec Korošec že zato biti neobhodno v Belgradu, da uči Srbe — katoliške morale, za kar ni nihče tako poklican, kot on!

Političen pregled.

V sredo 27. junija, pred praznikom Vidovega dne, je bil v Belgradu izvršen atentat na ministrskega predsednika Nikola Pašiča, ko se je opoldne odpeljal z avtomobilom s seje narodne skupščine. Napadalec je streljal na Pašiča z revolverjem. Ministrski predsednik je bil samo lahko ranjen na roki od kroglice ter na obrazu od razbitega stekla na avtomobilu. Napadalec, bivšega bančnega uradnika Milana Rajiča, ki je bil rojen v Budimpešti, so prijeli. Nekaj časa je bil uradnik naše reparacijske komisije v Wiesbadnu. Kakor poročajo, je izvršil atentat iz nepolitičnih nagibov in menda za to, ker ga niso ponovno sprejeli v državno službo. Ministrskemu predsedniku so izrekli svoje sožalje radi tega dogodka načelniki vseh parlamentarnih klubov ter tudi zastopniki tujih držav.

Dne 27. junija je sprejela narodna skupščina zakon o naknadnih kreditih. Za odobrenje tega zakona je glasovalo 111 poslancev, proti pa 61.

Naslednja dva dni je narodna skupščina razpravljala o proračunskih dvanajstinah za mesece julij, avgust in september. Dvanajstine so bile v načelu sprejete s 105 glasovi proti 70 glasovom. Tudi v podrobni razpravi so bile sprejete dvanajstine.

Odobreni so torej krediti za julij, avgust in september v iznosu 2 milijardi 33,649.375:60 Din, nadalje posebni krediti za ministrstvo javnih zgradb v znesku okroglo 140 milijonov. Odobreni so tudi novi davki v obliki izrednih doklad 5 Din za vsak dinar zemljiškega davka ter 30 odstotkov na vse ostale neposredne davke in doklade, izvemš

Kupijo se

smrekovi brzojavni drogovi, mera 12/16—18/24, dolgi od 9—12 m, vseh vrst okrogel les, popolnoma zdrav in brez napake, hrastovi in bukovski pragi, običajne mere, ter zdravo suho bukovsko oglje v kosih. — Ponudbe na upravo lista.

invalidski in poslovni davek ter na davek od uradniških plač. Sprejete so bile tudi določbe o uvedbi tlake za popravo javnih cest in potov.

V ponedeljek se je pričela v zakonodajnem odboru podrobna debata o uradniški službeni pragmatiki. Računa se, da bo debata začetkom drugega julijskega tedna končana in bi mogel priti uradniški zakon v četrtek 12. julija v plenumu narodne skupščine v razpravo.

Narodna skupščina ima sedaj osemdnevni odmor. Medtem časom deluje samo zakonodajni odbor, ki razpravlja o uradniškem zakonu. Kakor izgleda, bo zakonodajni odbor končal svoje delo do zopetnega sestanka skupščine, ki bo takoj nato rešila uradniški zakon.

*

Sporazum z Italijo je zopet zadel na ovire. Po vesteh iz Rima je italijanska delegacija predlagala naši delegaciji, da se revidira rapsalska pogodba v smislu, da Italija anektira Reko. Naša delegacija je to zahtevo odbila. Razgovori so sedaj prišli na mrtvo točko. V dobro informiranih krogih v Rimu govorijo, da bo paritetna komisija prekinila svoje delo, ker izgleda, da sporazum ni mogoč.

Trgovinska pogajanja z Italijo. V Rim je odpotovala naša delegacija za sklenitev trgovinske pogodbe z Italijo. Njen predsednik je dr. Bogdan Marković, upravnik Državne hipotekarne banke. Delegacija je dobila podrobna navodila, do katere skrajne meje sme iti pri pogajanjih z italijansko delegacijo. Člana naše delegacije sta vseučiliški profesor in načelnik trgovinskega ministrstva dr. Milan Todorović in načelnik tega ministrstva Mili-voje Savić. Pogajanja bodo trajala najbrž mesec dni.

Mažarska skuša doseči znižanje svojih reparacijskih obveznosti in najeti v inozemstvu posojilo za konsolidiranje državnega gospodarstva. Po poročilih iz Pariza je vprašanje mažarskega zunanjega posojila zadelo na velike ovire. Med Parizom in Prago se vrše nepretrgoma pogajanja, ki kažejo na to, da Češkoslovaška na vsak način doseže odgoditev posojila za toliko časa, dokler ne bo Mažarska začela izpolnjevati

določb mirovne pogodbe, in ne vzpostavi dobrih odnosov s sosednimi državami. Tudi reparacijska komisija ne namerava preklapati svojega prvotnega sklepa. V mažarskih parlamentarnih krogih pa se ponovno razpravlja vprašanje sporazuma s Češkoslovaško.

Poljska in Rumunija. Povodom obiska rumunskega kraljevskega para v Varšavi je bila proklamirana zveza med Poljsko in Rumunijo. Zveza je osnovana na poljsko-rumunski konvenciji, ki je bila v poljskem sejmu ratificirana 1. julija 1921. Konvencija obvezuje obe državi na skupno obrambo vzhodnih mej in na sporazumne zunanje-politične ukrepe v kolikor se tičejo odnosov z Rusijo. Konvencija ostane v veljavi pet let. Pogoje skupne obrambe odreja posebna vojaška konvencija.

Odpor Nemcev v Poruhrju se nadaljuje. V Duisburgu je eksplodirala v vlaku z belgijskimi vojaki, ki so se vozili na dopust, v nekem vagonu bomba. Vagon je bil popolnoma razbit. 9 oseb je bilo ubitih, 25 pa ranjenih. V Duisburgu so aretirali 20 oseb. Kavarne, kinematografi, gledališča in drugi javni lokali so bili takoj zaprti. Prepovedano je tudi med 10. zvečer in 5. jutraj hoditi po mestu. Francoske oblasti so v izvedbi represalij na atentat pri Duisburgu odredile popolno zaporo zasedenega ozemlja od ostale Nemčije. Od 1. t. m. je zabranjen vsak železniški in ostali promet med zasedenim in nezasedenim nemškim ozemljem. Prepovedan je tudi vsak promet po tramvaju, z avtomobilom in motorji med posameznimi mesti. Radi atentata pri Duisburgu je nastalo med belgijskim prebivalstvom veliko ogorčenje. Pod vtisom zločinskega atentata na renskem mostu pri Duisburgu je papež naslovil na nuncijske v Nemčiji, tako v Berlinu in Monakovem posebno lastnoročno pismo, v katerem obsoja atentat in pasivno resistenco sploh. »Osservatore Romano« objavlja, da je državni tajnik kardinal Gasparri odposlal monakovskemu nunciju msgr. Paceliju nastopno papeževino pismo: »Dočim se Sv. Oče trudi doseči sporazum med silami ter vse preprečiti, kar bi oviralo mir in kar bi vodilo k ne-

sporazumu, mora na svojo žalost doznati, da se izvršujejo na zasedenem ozemlju akti sabotaže in zločin in sicer pod krinko pasivnega odpora. Njega Svetost papež me je pooblastil, da se store novi energični koraki, da bi tudi tamošnja vlada na isti način enkrat za vselej obsojala taka dejanja, kakor jih obsoja Njega Svetost papež.« Gasparri, m. p.

Bolgarska. Po svojem povratku iz Poljske je naročil rumunski zunanji minister Duca poslaniku v Sofiji, naj se sporazume s poslaniki Češkoslovaške, Jugoslavije in Grške, da bi se omogočilo vzpostaviti normalne odnose z Bolgarsko. V Sofiji so se sestali zastopniki male antante, ki so akreditirani pri bolgarski vladi in so sklenili predlagati svojim vladam, naj vzpostavijo redne odnose z vlado Cankova.

V Belgiji je nedavno nastala vladna kriza, ki je sedaj rešena. Nova vlada je sedaj sestavljena iz liberalcev in katoličanov pod predsedstvom dosedanjega min. predsednika Theunisa. Na seji parlamenta je dobila nova vlada zaupnico z veliko večino. Liberalni in katoliški poslanci so izjavili, da so glasovali za zaupnico Theunisu zato, da omogočijo nadaljevanje njegove zunanje politike. Pridržali pa so si svobodo v vprašanju univerze v Gentu in glede vojaškega roka. Vladni predlog glede flamske univerze pride najprej v senat, predlog glede vojaškega roka pa najprej v zbornico in potem šele v senat. Vladna izjava, ki jo je prečital ministrski predsednik Theunis v parlamentu, pravi, da ima nova vlada isti program kakor prejšnja. Odložena je voditi politiko, ki jo je parlament vedno odobravala. Kar se tiče reparacijskega vprašanja, bo Belgija šla po isti poti kakor doslej, dokler ne dobi zadoščenja.

Francoski parlament je pretekli teden odobril državni proračun s 410 glasovi proti 61 glasovom z dodatkom, da velja proračun tudi za leto 1924. Parlament si je pridržal pravico za pooblastilo glede pobiranja davkov v prihodnjem letu in glede izvedbe potrebnih izprememb v proračunu. Socialisti in socialni radikali so glasovali proti dodatku.

POLITIČNE VESTI.

† **Nove dobrote se obetajo.** Belgrajska »Politika« poroča, da bo finančni minister predložil skupščini zakon o izpremembah in dopolnitvah zakona o taksah. Finančni minister pričakuje, da bo s tem pridobil 100 milijonov dinarjev. O tej noveli naj bi skupščina sklepala pred velikimi počitnicami, torej v drugi polovici tega meseca.

† **Sklepi vodstva Radićeve stranke.** V nedeljo je imelo vodstvo Radićeve republikanske stranke v Zagrebu sejo, na kateri se je razpravljalo o političnem položaju in o organizaciji stranke. Sprejeta je bila resolucija, ki pravi med drugim: »Ker se pojavljajo med kmeti osebe, ki se predstavljajo kot odposlanci vodstva HRSS, se opozarja na vse organizacije in pristasi HRSS, da vodstvo ne pošilja nobenih zaupnih odposlancev s tajnimi naročili. Iz Belgrada se javlja sklep, da se ima zlomiti vsak odpor hrvatskega narodnega zastopstva proti belgrajskemu centralizmu. V to svrhu imajo služiti posebno dobro plačani agenti izziivači, ki naj bi dovedli pristase HRSS in njene prvake do takih činov, da se more proti njim uporabiti zakon o zaščiti države. Zato naj strankine organizacije absolutno nikdar ne drže nobene seje ali sestanka v gostilni in naj ljudje ne govore v gostilnah o politiki, a v vaseh samo tedaj, kadar so sami med seboj. Odobravajo se izjave, katere je podal predsednik HRSS 24. junija t. l. po zabranjeni skupščini HRSS v Zagrebu. Posebno se odobrava predsednikova izjava, da hrvatsko narodno zastopstvo noče in ne more niti razgovarjati o sporazumu z današnjo Pašićevo radikalno vlado in vsled tega ne obstoji tudi ona obveza napram radikalom, po kateri se zagrebški protokol od 13. junija ne sme obelodaniti brez njihove privolitve. Ob zaključku seje je bilo izvoljeno sledeče predsedstvo HRSS: predsednik Stjepan Radić; podpredsedniki: Juro Valečić, Dragutin Kovačević, dr. Vladko Maček in Josip Predavec; tajniki: dr. Ljudevit Kežman, dr. Stepan Košutić in dr. Juraj Krnjević; blagajnik: Vilko Begić.

† **Hrvatska zajednica za Radića.** Na konferenci zastopnikov Hrvatske zajednice je bila sprejeta resolucija, ki izjavlja, da bo Hrvatska zajednica zastavila vse svoje sile v boju, ki ga vodi hrvatski narod po zastopnikih Radićeve republikanske stranke proti belgrajski

centralistični vladavini. Rezolucija pravi končno, da ni vlada storila nobenega resnega koraka za sporazum, temveč je nasprotno pogazila že sklenjeni sporazum med federalističnim blokom in radikalno stranko, proti ideji sporazuma pa postavila idejo ustvaritve Velike Srbije, v kateri namen se že prepovedujejo politični shodi na Hrvatskem ter tako preprečuje izvrševanje temeljnih političnih pravic.

† **Francosko posojilo Jugoslaviji.** Finančni odbor francoskega parlamenta je soglasno odobril sklep, ki ga je odobril tudi senat, po katerem se dovoli Jugoslaviji kredit v znesku 300 milijonov frankov.

INOZEMSKÉ VESTI.

* **Papež za rešitev odškodninskega vprašanja v krščanskem duhu.** Papež Pij XI. je poslal državnemu tajniku Gasparriju pismo naslednje vsebine: Ko je papež Pij XI. stopil na sedanje mesto, je v strahu radi gorja, ki je takrat razsajalo po vsem svetu in v bojazni, da bi se to gorje v bodoče še bolj ne razširilo, dal nalog državnemu tajniku, naj predstavnikom narodov tolmači njegov svet, naj pomislijo, da bo Evropa še globlje zagazila, ako bi se tedanja pogajanja za pomirjenje narodov razbila. In res eno samo leto je pokazalo, da je bila papeževa bojazen upravičena; kajti razmere so se po genovski konferenci tako poslabšale, da s strahom gledamo v bodočnost. In papež, kot najvišji krščanski pastir, ne more od strani gledati, kako njegovim sinovom grozi življenska nevarnost. Zato ne sme cerkev zamuditi nobene prilike, ki ji nudi možnosti, da sodeluje za pomirjenje narodov. Tako se čuti papež dolžnega, da povzdigne svoj glas tudi v tem trenutku, ko predstavniki držav prizadetih v svetovnem konfliktu pripravljajo nove predloge za rešitev tako važnih vprašanj. Svest si težke odgovornosti, ki jo nalaga sedanji trenutek njemu in onim, ki imajo v rokah usodo narodov, roti papež predstavnike teh držav, naj jih pri proučevanju raznih vprašanj, še posebno odškodninskega vodi krščanski duh. Kadar dolžnik enkrat pokaže dobro voljo, da hoče plačati škodo, ki jo je povzročil, naj se mu ne nalaga bremen, ki jih ne zmore, ne da bi pri tem izčrpal vseh virov svojih dohodkov, kar bi ne bilo v škodo samo njemu, ampak tudi upniku. Pravično je, da zahteva upnik dolgovom primernih jamstev; popolnoma njegova zadeva je, ako smatra za sedbo kakega ozemlja za edino zadostno. Toda ali bi ne bilo boljše nadome-

stiti tako jamstvo, ki zahteva obojestranskih žrtev, z drugim ravno tako uspešnim? Nato se obrača papež do vernikov, naj v molitvi prosijo Boga, da zavlada po vsem svetu duh krščanskega miru.

* **Odkritje spomenika Piju X.** Dne 28. junija se je vršilo v vatikanski baziliki slovesno odkritje spomenika papežu Piju X. Spomenik je izdelal kipar Astorio.

* **Mažarska pripravila bolgarski prevrat?** Rumunski list »Universal« objavlja senzacionalno odkritje o sodelovanju Mažarske pri bolgarskem prevratu. Po tej informaciji obstoji v Budimpešti častniška organizacija, ki je v zvezi z Berlinom in Angoro. Dne 15. junija prošlega leta je bivši bolgarski kralj Ferdinand poslal h Hortyju generala Santos. General Santos je bil leta 1918. vojni ataše v Belgradu. Ker pa se je kompromitiral v neki vohunski aferi, je moral zapustiti Belgrad. Za srbskobolgarske vojne je zelo divjaško nastopal proti Srbom. Med vojno so ga uporabljali za razne tajne misije. Potem so se vrstila v Berchtesgadnu tajna posvetovanja katerih so se udeležili Horty, kralj Ferdinand, Santos, Hindenburg in bavarski prestolonaslednik Ruprecht. Meseca decembra 1922. je mažarska vlada poslala Dormandija, da se posvetuje z bolgarskimi in turškimi delegati, hkrati se je pod predsedstvom kralja Ferdinanda stvoril sporazum s Kemal-pašo o vprašanju Trakije. Dne 26. septembra prošlega leta se je v Budimpešti vršila konferenca pod predsedstvom Hortyja. Meseca januarja tekočega leta je prišlo do sporazuma med bolgarskimi in turškimi delegati glede sodelovanja v slučaju padca Stambolijskega. Po kratkem času se je Santos razgovarjal v Berlinu z bolgarskimi in alban-skimi revolucionarji. Med tem časom je mažarski poslanik v Sofiji vzdrževal zveze z zarotniki.

* **Načrti Stambolijskega o jugoslovanskem imperiju.** Po poročilih iz Sofije preiskuje posebna komisija zapuščino Stambolijskega. Med njegovo zapuščino so dobili zanimiv načrt Stambolijskega o ustanovitvi federativne jugoslovanske države. Načrt je pisan s pisalnim strojem na sedmih straneh. Člen 1. govori o ustanovitvi jugoslovanskega imperija, ki naj bi obsegal srbske, hrvatske, slovenske, bolgarske, črnogorske in makedonske pokrajine. Vrhovni poglavar tega imperija naj bi bil kralj Aleksander, pozneje pa bi se uvedla republikanska ustava. Narod bi imel pravico voliti predsednika federativne republike za dobo petih do desetih let. Obstoje bi dve narodni skupščini, ena v Sofiji, druga v Belgradu.

* **Novi bolgarski poslanik v Pragi.** Novi bolgarski poslanik Dimitrij Mihalečev je izročil 30. junija zunanjemu ministru dr. Benešu svoje akreditivno pismo in nato takoj prevzel svoj urad. Prejšnji poslanik Daskalov sedaj ni delal nikakih ovir več.

* **Konferenca držav male antante in Poljske.** Zadnji dogodki na Bolgarskem in skorajšnji zaključek orijentske mirovne pogodbe silijo države male antante, da se zastopniki teh držav čimprej sestanejo na skupno konferenco, na kateri se imajo razpravljati važni mednarodnopolitični problemi. Med Belgradom, Prago, Varšavo in Bukarešto so bile zadnje dni izmenjane misli za sklicanje konference. Na predlog zunanjega ministra Ninčiča se sestanejo zunanji ministri navedenih držav v prvi polovici prihodnjega meseca v Sinaji na Romunskem. V prvi vrsti bo konferenca razmotrivala vprašanje, kakšno stališče ima zavzeti mala antanta napram Bolgarski. Razpravljala se bo tudi mednarodna politična situacija v srednji Evropi, v katerem vprašanju je najbolj interesirana čehoslovaška republika. Dalje se bo rešilo vprašanje zastopnika male antante in Poljske v društvu narodov. Končno bo konferenca rešila vprašanje vstopa Grške v malo antanto.

* **Razdelitev avstro-ogrskih arhivov.** Na Dunaju je bil med našimi in avstrijskimi delegati podpisan sporazum o razdelitvi arhivov. Sporazum temelji na čelu reciprocitete v znanstveni uporabi arhivov. Naši državi so bili izročeni nekateri dokumenti, med njimi tudi znani dubrovniški arhiv. Kakor se doznava, je dosegla naša država v tem sporazumu dober uspeh in je dobila vse važnejše zbirke in arhive. Izročil se nam je ves upravni arhivni material zadnjih 50 let, kar se tiče katastrof in drugih stvari. Jugoslaviji se tudi priznava pravica, da sme pregledati vse muzeje in kataloge in da preišče, kateri arhivi in zbirke iz preteklosti ji pripadajo.

* **Konkurzi na čehoslovaškem.** Tekom meseca maja je bilo na čehoslovaškem prijavljeno 66 konkurzov, 207 tvrdk pa je prosilo za poravnalno postopanje.

* **Novi italijanski volilni zakon določa po vladnem predlogu 15 volilnih okrožij.** Julijska Krajina z mesti Trst, Videm, Puljem in Zadrom bo volila 23 poslancev. Kot glavno mesto Julijske Krajine je določen Trst.

* **Poskušen atentat na rumunsko kraljevo dvojico.** Pri povratku iz Varšave v Sinajo se je dvakrat skušalo izvesti atentat na rumunsko kraljevsko dvojico. Atentatorji so poškodovali železniški most pri Haliezu, kar pa so pravočasno opazili z lokomotive, ki je

vozila pred dvornim vlakom. V Stanislavu pa sta skušali dve ženski približati se dvornemu vlaku. Ker sta bili sumljivi, ju je policija prišla ter je preiskava dognala, da sta članici ruske teroristične organizacije.

* **Atentat na podpredsednika italijanske zbornice.** V Neaplju se je 27. junija izvršil atentat na predsednika italijanske zbornice Pietravalla. Neznani zločinec ga je z bodalom sunil v želodec, in ga smrtnonevarno ranil. Pietravalla je v zbornici pripadal demokratični frakciji.

* **Prodaja Wranglovih ladij.** Glede ruske protestne note proti prodaji Wranglovih ladij, ki so sedaj zasidrane v Biserti, izjavlja francoska vlada, da je izkupiček za te ladje namenjen izključno za plačilo posadke, ki oskrbuje ladje. Francoska vlada bo izročila ladje edino redni ruski vladi, ne pa sovjetski, ki je ne smatra za redno. Sicer pa si francoska vlada prilasča pravico upnika, ki pač sme obdržati v posesti jamstvo za dolgové dolžnika. Francija nima namena prodati ladij niti Rumuniji niti kakšni drugi državi.

Papež in reparacijsko vprašanje.

Papeževo pismo kardinalu državnemu tajniku Gasparriju, ki ga navajamo na drugem mestu, je zbudil veliko pozornost v javnosti. Med zavezniki je zbudil seveda različno sodbo. Sv. oče skuša z ozirom na svoj ugled in veliko moralno moč, ki jo ima Vatikan na krščanske narode, doseči s svojim posredovalnim predlogom, da bi se omilili odnošaji med Francijo in Nemčijo s primerno rešitvijo reparacijskega vprašanja, s čemer bi se tudi olajšala velika bremena, ki jih nosi prebivalstvo ruhrskega ozemlja vsled francosko-belgijske zasedbe.

Ni dvoma, da so sv. stolico vodili pri njenem posredovalnem poizkusu samo plemeniti nagibi človekoljubja, ljubezni do bližnjega, ki jo je Kristov namestnik v prvi vrsti poklican, da jo vedno označuje in izkazuje. Z ozirom na kočljivost zadeve, s katero se bavi papeževo pismo, so se vršila v Vatikanu temeljita posvetovanja, predno se je objavilo. Ta posvetovanja so imela predvsem namen proučiti vse okoliščnosti, da bi se ne žalilo čustvovanje Francozov, katerih zahteve po reparacijah so na podlagi mirovnih pogodb utemeljene.

V svojem pismu pa se papež približuje stališču Anglije in Ame-

rike, ki sta za to, da se ne odkloni že vnaprej prošnja Nemčije za nepristransko proučitev njene plačilne zmožnosti. Papež se izreka tudi za to, da reparacijske zahteve ne smejo ogroziti eksistence Nemčije. Izreka se tudi za izpraznitev ruhrskega ozemlja, seveda v času, ko bodo popolnoma soglasno razčiščen na reparacijska vprašanja.

Jasno je, da je papeževo pismo zbudilo zadovoljstvo predvsem v Nemčiji, pa tudi v Angliji. Manj prijazno pa je bilo sprejeto v Franciji, kjer so se v senatu posamezni govorniki izrekli proti pismu. Tudi v parlamentu je bilo radi tega pisma vloženih več interpelacij, na katere bo te dni odgovarjal min. predsednik Poincaré. V nasprotju s Francijo pa Belgija ni tako neugodno sprejela papeževega posredovanja.

Pričakovati bi bilo, da bi Nemčija izrabila ugodno priliko ter opustila svoj pasivni odpor in tako omogočila Franciji, da bi sledila plemenitim nagibom papeža ter postala popustljivejša. Zgodilo pa se je ravno nasprotno. K vestem o posredovalnem poskusu papeža so se pridružile vesti o bombnem atentatu na belgijski vojaški vlak v Duisburgu, pri čemer je bilo več oseb ubitih in težko ranjenih. Tako se onemogočujejo prizadevanja sv. stolice po pomirjenju Evrope, ki se kljub sklenjenim mirovnim pogodbam ne more dvigniti k smotrenemu delu za obnovo.

Nemčija opravičuje nasilna dejanja z razburjenjem nem. prebivalstva, vendar pa je gotovo, da ga je nemška vlada sama pozivala k odporu in uvedla v ta namen obširno propagando. Francozi pa na drugi strani nočejo odnehati od svoje zahteve, da morajo Nemci opustiti vsak pasivni odpor, in je verjetno, da bodo to tem manj storili, čim bolj se bodo množila nasilna dejanja proti njihovim okupacijskim oblastem in ustanovam. Tako se stara pesem nadaljuje brez določnega upanja na izprembo položaja in zboljšanja obstoječih razmer.

Francozi se sklicujejo na sklenjene in podpisane mirovne pogodbe. Dasi mirovne pogodbe skoro nobenega naroda v Evropi niso popolnoma zadovoljile, se vendar s pravnega stališča ne more oporekati Francozom, da njihove zahteve niso upravičene.

Sv. stolica je pokazala pot, po kateri bi se doseglo znosnejše

življenje dveh velikih narodov, od česar bi imele velike koristi tudi druge evropske države. Njeno posredovanje je naletelo žal na ovire. Če pa hočemo priti do pravične rešitve reparacijskega vprašanja, bosta morala prej ali slej stopiti Francija in Nemčija na to pot.

DNEVNE VESTI.

— Vsak delavec je vreden svojega plačila. Za svoje »delo« dobi vajo poslanci dnevnic, ki so po mnenju navadnih ljudi precej visoke. Najtežje delo poslanca je udeleževati se sej narodne skupščine ter poslušati dolge govore, ki niso vedno ravno duhoviti. Govoriti sicer ni treba vsakemu poslancu in je nekaterim to tudi prepovedano, da ne blamirajo svojih klubov pred celo javnostjo. Načelniki klubov tudi malokdaj govore, navadno zato ne, da se ne izkaže, da nič ne vedo. Če postane kdo med sejo lačen ali žejen, gre v buffet, da si dušo priveže in odpočije od težkega dela. Tamkaj se navadno govori o dobri letini, lepem vremenu in pa o tem, kdaj bo v zbornici kako glasovanje. Zakaj če ni glasovanja, lahko poslanec neopažen izgine za kak dan iz Belgrada, pa gre domov, da si prihrani kakšne pare, ali pa kam drugam, kjer se jih lahko prijetneje znebi kakor pa v Belgradu. Takemu poslancu ravnotako tečejo dnevnicke kakor tistemu, ki zdeha v parlamentu. Včasih pa se zgodi, da se vrši poimensko glasovanje, in takrat se izkaže, da ta ali oni poslanec ni pri »delu« in da se je lotil za nekaj dni morebiti koristnejšega posla. Takemu poslancu navadno predsednik skupščine za dneve odsotnosti odtegne dnevnicke, kar smatra vsakdo za zelo neljub uspeh svoje politike. Tak uspeh so doživeli preteklo soboto v Belgradu tudi dr. Korošec in tovariši. V soboto je bilo »ta zadnjega« in so se zbrali v Belgradu vsi, da bi potegnili svojo plačo. Nekateri klerikalni poslanci pa so štel in štel papirnat pare, pa so naštel premalo in so ogorčeno protestirali pri predsedstvu skupščine. So rekli, da je to sramota, da Slovenci itak že plačujemo ogromne davke, da so ravno pretekli teden dovolili zopet nove, sedaj pa odtegujejo slovenskim poslancem še njihov težko pričakovani zaslužek. To je škandal nad škandali! In so bili zelo ogorčeni in so nekateri baje celo zagrozili, da v takih razmerah ne bodo ostali v Belgradu in da bodo raje odšli do-

mov. Pa ni nič pomagalo. Tajnik skupščine Kobasica jim je pojasnil, da je bilo pred dnevi v skupščini imensko pozivanje poslancev; ker pa se je konstatiralo, da niso bili navzoči, so se jim za nekaj dni odvezle dnevnicke. To so res balkanske manire. Oni, ki so dremali v buffetu, pa so prišli na klic zvona k glasovanju, so pa vseeno dobili polnoštevilne denarce. To ni prav. Enaka pravica naj velja za vse! Vsak delavec je vreden svojega plačila.

— S pomočjo satana... Mariborski »Glasnik presvetega Srca Jezusovega« piše v letošnji aprilski številki doslovno: »Tudi ob pisalni mizi krščanskega novinarja „asistira“ satan! In je pridno na delu. Priliva k črnili sovraštvo, maščevalnost, škodoželjnost, zavist. Narekuje novinarju: pikre opazke, žaljive besede, izzivajoče izraze, dovtype, povzete iz bogoslužnih izrazov; priznanje umetnosti, modi, uspehom, ki negujejo oblast počutnosti! Satan sestavlja izborne »zafrkacije«, katerim dobrodušno ljudstvo veselo ploska, ob katerih pa na tihem — gine srčna plemenitost. Satan je zmogel doseči sijajne uspehe s katoliško »moderno« v povesti, v pesmi, v sliki, v skladbi, v uniformi; v kakršnikoli »prosveti« mladostno domišljijo povesti na pota, ki so naravnost zasmeh svete dostojnosti in lepote okusa. Med Slovenci imamo pojave »katoliških pornografov. Ali naj jih imenujemo z imenom? In ni ga — novega Mahniča, ki bi mahnil čez v prepad drveče Slovence, rekoč: Stojte! V vrtincu praktičnega modernizma omamljene glave se ne zavedajo več — brezdna, v katerega slepo drvim. O, blagoslov sv. Očeta, pridi in oprosti peresa krščanskih pisateljev, piscev in dopisnikov — oblasti mesa in napuha in satana! Stori, da bo sukal »krščanska« peresa — angelj varuh in duh božji in duh apostolstva pa duh istinite bratske ljubezni do bližnjega! Sv. Oče Pij XI., dvignite tudi Vi l. 1923. vsak dan svojo vzvišeno roko, pa dajte blagoslov piscem katoliškega tiska na celem svetu, tudi Sloveniji, tudi Ljubljani in Mariboru!... Čudno je, da se glasovi nezadovoljnosti s pisavo klerikalnega časopisja množe vedno bolj v klerikalnih vrstah samih. Ali se morebiti odpirajo oči? Želeti bi bilo, da se osvobode satanovega vpliva. Kakor se vidi, skuša to doseči urednik zgoraj navedenega lista, ki je pred volitvami agitiral za klerikalno volilno škrinjico s Srcem Jezusovim! Želeti je iz srca, da bi prišli do njegovega spoznanja tudi »ne-

ki« dnevniki in tedniki v Ljubljani in Mariboru...

— Od čistega dobička razredne loterije je dovolil ministrski svet med drugim tudi brezobrestno posojilo za 5 let Električni strojni družbi Poljane v Sloveniji. Posojilo znaša 11.000 dinarjev.

— Strašna avtomobilska nesreča se je dogodila v nedeljo zjutraj na Dolenjskem med Prekopo in Št. Jernejem. Neki avtomobil je prijel za obleko 86 letno vžitkarico Nežo Lužer iz Ostroga, jo vlekel kakih 30 metrov daleč in nato še le obstal, nakar je šofer z nožem odrezal obleko nesrečnice, ki je bila že davno mrtva. Ne da bi se dalje pobrigal za mrtvo žensko, je avtomobil še z ostanki obleke zbežal v divjem diru. Orožništvo je takoj telefoniralo na vse strani in končno se je posrečilo prijeti lastnika avtomobila v Ljubljani. Je to tovarnar Dragutin Vega iz Zagreba. Na policiji je g. Vega zatrjeval, da se zaradi gnječe na cesti ni mogel izogniti ženski.

— Škof dr. Karlin v Mariboru. V četrtek 28. junija popoldne se je pripeljal z brzovlakom v Maribor novi lavantinski škof dr. Karlin. Na kolodvoru so ga sprejeli kanoniki s proštom Matkom na čelu, nakar se je škof odpeljal v kočiji na Slomškov trg, kjer ga je pred škofijsko palačo čakala mariborska duhovščina. Belo oblečena deklica je pozdravila škofa ter mu izročila velik šopek svežih rož. Nato se je škof v sprevedu duhovščine med špalirjem belih deklic iz samostana podal v stolno cerkev, kjer se je vršil kratek cerkveni obred, nakar je škof odšel v škofijsko palačo. Oficijelno ustoličenje novega mariborskega škofa se bo vršilo pozneje.

— Samomor. Med Pragerskem in Čakovcimi se je vrgel pod vlak invalid Josip Vuga. Skočil je pod vlak iz obupa, ker ni dobival podpore in tudi ni bil sprejet v invalidski dom.

— Zgraditev novega poslopja. Hrvatska štedionica bo pričela v Celju graditi lastno poslopje v Razlagovi ulici poleg »Uniona«.

— Smrtna nesreča slovenskega zrakoplovca. Pretekli teden se je ponesrečil v Novem Sadu poročnik Dragotin Kralj iz Slov. Bistrice. Na letalnem prostoru je namreč pristal kapetan Prinčič, kateremu se je nesrečnež preveč približal. Zadet je bil od propelerja, ki ga je težko poškodoval. Prepeljan je bil v petrovardinsko garnizijsko bolnišnico, kjer je podlegel zadobljenim poškodbam. Pokojnika prepeljejo v domovino.

— Krvav boj med Orjuno in hrvatskimi nacionalisti se je vršil 2. t. m. v Petrovardinu, kjer se je ustanovila hrvatska nacionalistična organizacija

»Hanao.« Prišlo je do demonstracij, pri katerih so razbili srbske napise nad trgovinami. Iz Novega Sada so prišli v Petrovaradin tudi orjunaši, ki so se spopadli z hrvatskimi nacionalisti ter je bila pri tem neka oseba težko ranjena. Posredovati je morala policija.

— **Odlikovanje Pašića.** Na Vidov dan je izročil poljski poslanik Zdislav Oklucky min. predsedniku Pašiću red Belega orla, ki je največji poljski red.

— **Opejski rok za naše državljanstvo** je potekel s 16. junijem. Državljanstvo je odslej možno dobiti le po Belega orla, ki je najvišji poljski red.

— **Nov tržaški škof.** Tržaški listi pišejo, da prihaja v poštev kot najresnejši kandidat za tržaškega škofa dr. Alojzij Fogar, bivši katehet na goriški gimnaziji. Dr. Fogar je preživel večji del vojne v Ljubljani in obvlada precej dobro slovenski jezik.

— **Kongres židovske mladine.** V Belgradu se vrše predpriprave za kongres nacionalno misleče židovske omladine, ki bo zavzel smernice proti zionističnemu gibanju.

— **Železniška nesreča.** V nedeljo ponoči se je zgodila na progi Belgrad-Niš železniška nesreča, ki po čudnem naključju ni zahtevala večjih žrtev. Niški brzovlak je namreč med Laništem in Bagrdanom skočil s tira na železniškem mostu. Lokomotiva in dva poštna vagona sta ostala na tiru, medtem ko so trije srednji vagoni popolnoma skočili s tira in se zarili v nasip. Zadnji trije vagoni pa so padli 10 metrov globoko s proge. Potniki, ki so bili v vagonih, so bili večinoma lahko ranjeni, šest izmed pa težko in dvomi-jo, da bi okrevali. Ranjence so prepe-rljali v Belgrad. Nesreča se je baje zgo-dila radi preperelih železniških pragov.

— **Most iz Belgrada v Pančevo.** Posebna komisija je izdelala načrt za most, ki bi vezal Belgrad s Pančevom preko Donave. Most bo imel dva nad-štopja, spodnji za železnico, zgornji pa za tramvajski in ostali promet. Gra-dili ga bodo pet let, stroške pa bodo po-krili iz dolarskega posojila. Načrt bo v kratkem predložen narodni skupščini.

— **Velik dobrotnik slepih invalidov.** Anglež Kromul iz Londona je poslal na naslov našega kralja 250.000 Din za dom slepih invalidov v Zemunu s pro-šnjo, da se denar uporabi za nabavo in-ventarja. Kromul je že večkrat poslal slične zneske in je med drugim daro-val domu veliko tiskarno za slepce, ki je tretja v Evropi.

— **Čevlje kupujte od domačih to-varen** tvrdke Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana Bre-št. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

Kriza v vinogradništvu.

V mnogih krajih naše države je vinogradništvo glavna podlaga go-spodarskega življenja. Cele pokra-jine so vezane na dohodke, ki jih imajo od vinskega pridelka. Ako vinogradi ne obrode in ako se vino ne proda, potem si v teh krajih ni-majo s čim kupiti živil, ne morejo plačevati davkov in lakota grozi marsikaki hiši kot neljub gost.

V zadnjem času je v vinogradištvu zelo občutna kriza, ker se vino ne proda. Cene vinu so znatno padle in radi tega ponekod ne kri-jejo niti stroškov pridelovanja, ki so se pa na drugi strani zopet znat-no povečali. Če se razmere ne bodo preobrnile na boljše, zna imeti sla-be posledice za naše narodno gospo-darstvo, zakaj vinogradniki bi bili ponekod prisiljeni krčiti in opusti-ti vinograde. Z obnovitvijo vino-gradov, ki jih je uničila pred deset-letji uš, s pomočjo ameriške tr-te se je svojčas porabilo mnogo go-tovine ter bi vsa ta glavница pro-padla, ako bi se pričeli vinogradi opuščati.

Kriza v vinogradništvu je na-stala vsled izpremenjenih politi-čnih, valutnih in prometnih razmer po vojni. Pred vojno so skoro ves pridelek Dalmacije pokupile velike vinske trgovine na Dunaju, v Bu-dimpešti in Pragi. Tam so ga re-zali in zmešali z lažjim banatskim vinom ter razpečavali na Češkem, v Galiciji in tudi v nekdanjo rusko Poljsko. Boljša vina iz Štajerske in Hrvatske so imele stalne odjemalce zlasti v alpskih pokrajinah. Sedaj po vojni pa je vse to prenehalo.

Uvoz dalmatinskih vin v velika središča bivše monarhije je popol-noma prenehal, s čemer je preneha-la tudi potreba mešanja in kupova-nja lažjih banatskih vin, ki ostaja-jo radi tega doma ter tekmujejo z dalmatinskim vinom na domačem trgu ostalim vinom iz Slovenije in Hrvatske. Uvoz v avstrijske alpske dežele je skoro popolnoma prenehal radi slabih valutnih razmer in pa tudi radi konkurence italijanskega vina. Carine, visoki prevozní stroš-ki, slab železniški promet in po-manjkanje sodov onemogočuje iz-voz na Češkoslovaško in Poljsko, kjer pa tudi močno konkurirajo boljša in cenejša vina iz Mažarske.

Vse to ima za posledico, da pri-dejo vina radi nezadostnega izvoza vsa na domači trg, ki pa ne konsu-mira razmeroma velike količine vi-na, ki se ga pridelava vsako leto v naši državi. Zaradi tega so tudi padle cene vinu tako naglo.

Edina rešitev bi bile ugodne tr-govske pogodbe z državami, ka-mor bi vino lahko izvažali. Gotovo je, da bi država morala tu pomagati tudi s pametno tarifno politiko. Na drugi strani pa bi morali organizi-rati solidno trgovino in zboljšati pripravljanje boljših vin, ki se za-htevajo v inozemstvu in ki morejo vzdržati konkurenco. Tukaj je po-trebno mnogo smotrenega dela vseh poklicanih činiteljev.

Koliko bomo plačali davka?

Zanimive podatke, koliko bodo v bodoče plačale posamezne pokra-jine naše države, prinaša belgrajski list »Pravda«.

Po čl. 15. novega finačnega za-kona se namreč zviša zemljiški da-vek za petkrat, ostali davki pa za 30 odstotkov. Z ozirom na to bodo plačale posamezne pokrajine v bo-doče davkov, kakor je razvidno iz nastopnih števil.

1. Zemljiški davek.

Doslej 5 krat. pov.

Srbija (s Črno go-ro in Macedonijo)	25,845.000	134,425.000
Vojvodina	19,359.547	96,797.635
Bosna in Herc.	17,337.500	86,687.500
Hrvat. in Slavon.	15,236.290	76,184.950
Slovenija	6,156.285	20,871.425
Dalmacija	1,000.000	5,000.000

Skupaj 85,975.322 429,876.510

Skupna vsota zemljiškega da-ka bo torej znašala 515,851.832 di-narjev.

2. Ostali davki.

Doslej 30% poviš.

Srbija (s Črno go-ro in Macedonijo)	79,934.583	23,980.375
Vojvodina	86,009.000	25,800.000
Bosna in Hereg.	18,576.000	5,572.800
Hrvat. in Slavon.	60,060.000	18,018.000
Slovenija	6,156.285	30,871.425
Dalmacija	4,432.000	1,329.600

Skupaj 271,146.333 81,343.900

Celotna vsota ostalih davkov bo torej znašala 352,490.233 dinarjev, od katerih bo plačala Slovenija 28,785.875 dinarjev. Zvišani di-rektni davki bodo znašali 868 mi-lionov 342.065 dinarjev, od katerih bo plačala Slovenija 68,813.585 di-narjev.

Kmetijska dela meseca julija.

Vse delo meseca julija stoji v znamenju žetve, pripravi koso in srp in skrajni čas je, da očistiš žitno šrambo, da jo prebeliš, da zadelaš vse špranje, ker le tako boš žito obvaroval pred raznimi škodljivci. V zamazanih šrambah se bodo shranjeni pridelki kaj kmalu skvarili.

Snaga v šrambi, snaga v hlevu, snaga pri živini! To troje ti bodi v vročem poletnem času glavna skrb. A bodi snažen tudi sam!

Skrbi, da bo imela živina ob vročih dnevih dovolj čiste pitne vode in ne ženi živine brez potrebe ob najhujši vročini na delo. Nadaljuj hranjenje z zeleno krmo, a ne ravnaj s krmo nemarno, temveč štedi, da ti je preostane še kaj za zimo. Živino, ki težko dela, je treba bolj hraniti.

Na polju. Kogar je oviralo slabo vreme minulega meseca, mora zdaj pohiteti! Žetev pšenice, rži, ječmena in končno tudi ovsa se začne. Žito naj dobro dozori, a pazi, da ne bo preveč zrelo, ker ti gre drugače mnogo zrnja v izgubo. Predno se pelje žito domov, naj se na njivi še dobro osuši. Po žetvi ječmena ali pšenice posejemo ajdo, sejati jo je treba redko, ker se močno obraste. Repo, ki rabi dobro pognojeno zemljo, sejemo ob vlažnem vremenu, najbolje hitro po dežju. Zgodnji krompir dozoreva, ponekod tudi že konec junija. Koruzo in krompir je treba okopati in osipati, lan in konoplje se morata opleti. Oplej tudi korenje v bilji, čimprej to narediš, tem debelejša bo. Pokosi deteljo za seme. Kdor še ni pokosil travnike, naj se požuri. Prepozna košnja ne prinaša dobička, stebelčki nekam odrevenijo in izgubijo mnogo hranilnih snovi. Mršava živina pogostoma priča, da je gospodar predolgo odlašal s košnjo. Pokošene travnike pusti pri miru, da doraste otava.

Na vrtu je glavno opravilo okopavanje, redčenje in zalivanje. Mnogo moče potrebujejo zlasti kumare. Na grede, katere so se že izpraznile, se mora sejati repa in špinača za jesen, zimska salatka in retkva. Na senčnatem kraju uspeva tudi še radič. Dišavne trave se morajo porezati, predno začno popolnoma cveteti, nato jih posušimo v senci. Čebulo vzemi iz zemlje, kadar postane rumena.

Hmelj je treba drugič okopati in dobro osipati, hmeljnje privezati in spodnje mladike odtrgati.

V vinogradu je treba ob suhem in mirnem vremenu zopet žveplati in škropiti z modro galico. Sedaj izvršimo tudi tretje okopavanje, treba je pleti, trte privezati in kole pritrditi. Zeleno cepljenje nadaljujemo in dovršimo. Pri kasnih trtah snažimo šele sedaj. Sadonosne mladike okrajšamo tako, da ostane nad najvišjim grozdom le 4 do 5 listov, to naredimo pa šele tedaj, kadar dosežejo jagode polovično debelost, kar bo običajno proti koncu meseca. Mladike, ki jih bomo ohranili drugo leto, pustimo neprikrajšane. Pri cepljenkah odrežemo koreninice iz podlage. Korenjake okopljemo. Trti, ki je zaostala v rasti, se lahko še gnoji s čilskim solitrom (50 kg na oral, ali 20 gr na trto). Za škropljenje se priporočajo sledeče množine: na 1 hl vode 3 kg modre galice in 5 kg apna. Škropljenje je sedaj zelo važno, ker je dež opral že škropljeno listje in ker je pognalo tudi novo listje, ki še ni škropljeno.

V vinski kleti treba paziti na enakomerno temperaturo. Slaba vina so sedaj v posebni nevarnosti, da cikajo vsled vročine. Radi tega bodi klet hladna. Zračiti jo smemo le v zgodnjem jutru in ob večernem hladu. Posebno paznjo je treba zdaj za vino. Motno vino moramo pretočiti v prežveplan sod, če bi pričelo vino vreti, ga je treba takoj pretočiti. Sodi naj bodo polni. Vinom, ki vsebujejo preveč kisline, lahko odvezamo nekoliko kisline z ogljikovo-kislino apnom. Apno se veže z vinsko kislino in nova spojina se sešede na tla.

Pri čebelah. Do konca junija se navadno konča rojenje. Tekom meseca sprejmemo le še močne roje, če jih res rabimo, slabe roje vrneemo. Med smemo odjemati le zgodaj jutraj ali pozno zvečer in točiti moramo v popolnoma zaprtih prostorih. Vsako kapljico, ki smo pri odjemanju raztresli v čebelnjaku ali v njegovi bližini, moramo skrbno pobrisati ali izprati. Ob lepem vremenu ne kaže odpirati panjev, ker tuje čebele bodo takoj pritisnile vanje.

Z junijem se konča glavna spomladna paša za čebele. Travniki so pokošeni in dokler ne zacvetita bela in rumena detelja ter ajda je najbolj nevaren čas za ropanje. V tem času je treba zožiti žrela, slabice združiti z boljšo družino in odstraniti tudi oslabele matice.

Pripraviti se moramo na ajdovo pašo. Ta traja le prav malo časa. Ko se ajda seje, je treba začeti s špekulativnim pitanjem, da ne pre-

neha matica s poleganjem jajc, kar bo sigurno storila, če nima paše in zadostne hrane.

V čebelnjaku in v panjih je treba sedaj posebno paziti na snago, odstrani pajčevino, a še bolje uniči pajka samega. Nevaren čas je radi večš, ki se lotijo celo satovja, katero si obesil na preprih. Strigalice ali škarjice so tudi neljubi gostje v čebelnjaku. Škarjica žre čebelno zalego, uničuj jo, kjer jo zaslediš. Mravlje je treba loviti na oslajeno gobo ali kaj podobnega.

V juliju začnejo nekatera ljudstva že odganjati trote. Pri izrojenicah in rojih z mlado matico je to dobro znamenje matičnosti, ker brezmatična ljudstva ne preganjajo trovov.

V sadovnjaku imamo tudi meseca julija obilo dela. Nadaljevati je treba boj proti škodljivcem, kakor smo to opisali v kmetijskih delih za maj in junij. Sadnemu drevju ne smemo zdaj več gnojiti, zlasti škodljiva bi bila dušikova gnojila. Skrbeti pa je treba, da ima zlasti mlado drevje dovolj vlage. Ko pokosimo travo v sadovnjaku, si ogledamo vsako drevo, odstranimo poganjke po deblu in tudi na vrtu jih odstranimo ali vsaj prikrajšamo. Dobro je tudi prerahljati drevesni kolobar. To velja za mlado drevje, ki potrebuje zraven vlage tudi zraka. Konec meseca dobimo že prve hruške. Zgodnje hruške je treba pobrati, predno popolnoma dozore, nato jih položimo v hladno šrambo in jih pustimo par tednov, dokler popolnoma pozorijo.

GOSPODARSTVO.

UMETNA GNOJILA.

XIV.

Gomolji in korenjstvo.

Vse vrste gomoljev in korenjstva uspevajo najbolje, če jim pravočasno gnojimo z hlevskim gnojem. Kjer primanjkuje hlevskega gnoja, ga lahko nadomestimo z zelenjem. A tudi gnojenje z umetnimi gnojili prinaša mnogo koristi.

Krompir zahteva od zemlje jako mnogo, ker potrebuje zelo veliko redilnih snovi. Na 1 ha odvzame zemlji 100 kg kalija, 30 kg fosforove kisline in 60 kg dušika. Najbolje uspeva krompir na rahli, globoki in na peščen, lapornati ilovnici. Na peščen zemlji mu je treba posebno izdatno gnojiti, zvezna in vlažna zemlja pa ovira tvoritev škroba in postane krompir vsled tega voden.

Krompir lahko sadimo za vsako rastlino in tudi sam za seboj dobro

uspeva, če smo mu zadostno gnojili. V travniški novini in v zgodnji krčevini uspeva istotako dobro.

Krompir potrebuje mnogo lahko topljive hrane, katero mu damo najboljše z hlevskim gnojem. Če gnojimo jeseni, je treba gnoj plitvo zaratati. Spomladi pa je treba z hlevskim gnojem že zelo rano gnojiti, da lahko porabi rastlina vse hranilne snovi in da se gnoj pravočasno razkroji. Hlevski gnoj prija krompirju radi tega, ker zrahljuje zemljo in ker vsebuje mnogo kalija.

Pri gnojenju z hlevskim gnojem je treba paziti, da ne pride krompir z njim v neposredno dotiko, ker bi izgubil vsled tega na okusu. Napak je torej gnojiti tik pred setvijo, ali pa z gnojem napolniti jamice, kamor sadimo krompir.

Od umetnih gnojil bomo rabili v prvi vrsti kalijeve, potem dušikove in končno fosforove gnojila. Kali vpliva na množino škroba, čim več kalija, tem boljši bo pridelek. Za gnojenje s kalijem bomo rabili kajnit ali še bolje 40 odstotno kalijevo sol, katero trosimo jeseni ali pozimi (100—150 kg na 1 ha). Priporoča se, da dodamo kalijeve soli še 200 kg superfosfata in 100 kg čilskega solitra. Navedene množine lahko rabimo samo tudi če smo gnojili s hlevskim gnojem. Če pa rabimo samo umetna gnojila, je treba večje množine, in sicer: 250—300 kg 40 odstotne kalijeve soli, 300—400 kg superfosfata, 100—200 kg čilskega solitra. Na lahki zemlji bomo vzeli mesto superfosfata 350—450 kg Tomasove žindre in namesto kalijeve soli 800—900 kg kajnita.

Kot izborna gnojilo za krompir se je izkazal tudi amonijev sulfat. Če smo gnojili jeseni krompirju s hlevskim gnojem, lahko gnojimo spomladi pred saditvijo še s 75—100 kg amonijevega sulfata, 150—200 kg superfosfata in 150—200 kg 40 odstotne kalijeve soli. Če gnojimo pa samo z umetnimi gnojili bomo vzeli spomladi na 1 ha 300 kg amonijevega sulfata, 400 kg superfosfata in 400 kg 40 odstotne kalijeve soli.

Sladkorna pesa uspeva najbolje na zemlji, kateri smo gnojili z hlevskim gnojem. Najboljši je goveji gnoj, ovčji in konjski gnoj se ne priporoča, izvemši v težki zemlji. Tudi zeleno gnojenje vpliva ugodno, a treba je skrbeti za zadostno množino fosforove kisline. Kadar gnojimo s hlevskim gnojem, mu dodamo z dobrim uspehom tudi umetna gnojila.

Izmed dušikovih gnojil bomo rabili amonijski sulfat in čilski so-

liter. Čilski soliter deluje takoj, amonijski sulfat pa šele v poznejši dobi. S čilskim solitrom bomo gnojili v treh obrokih, prvi obrok sipljemo takoj ob setvi, drugi in tretji obrok pri drugem in tretjem okopavanju. Razen teh gnojil se priporoča še superfosfat in Tomasova žindra, prvega damo spomladi, drugega pa jeseni. Tudi 40 odstotna kalijeve sol, katero sipljemo jeseni ali v zgodnji spomladi, učinkuje zelo dobro.

Krmska pesa izrablja prav dobro hlevski gnoj in tudi gnojnico, s katero pa ne smemo gnojiti sladkorni repi. K hlevskemu gnoju se priporoča še 150—200 kg čilskega solitra ali amonijskega sulfata ali apnenega dušika. Apneni dušik moramo dati vsaj 14 dni pred setvijo. Nato gnojimo s 400—600 kg Tomasove žindre ali 300—400 kg superfosfata in 150—250 kg 40 odstotne kalijeve soli ali 500—700 kg kajnita. Umetna gnojila je treba sipati v zgodnji spomladi.

Če nismo gnojili pesi s hlevskim gnojem, je treba večjih množin umetnih gnojil 700—800 kg kajnita, 400—500 kg superfosfata in 300 do 400 kg čilskega solitra.

(Dalje sledi.)

*

g Vrednost denarja. 100 dinarjev velja v Švici 6 frankov 25 centov. Na zagrebški borzi velja 1 dolar 91—92 dinarjev, 100 avstr. kron 0.13, 1 belg. frank 4.70, 1 čsl. krona 2.75—2.77, 100 maž. kron 0.90, 1 napoleon 330, 1 švic. frank 16.05—16.15, 1 ital. lira 3.97—3.99.

g Dobra letina južnega sadja v Dalmaciji in Črni gori. Glasom uradnega poročila bo letošnja letina južnega sadja v Dalmaciji in v Črni gori zelo dobra. Posebno dobro bodo obrodile oljke, tako da bo letošnja produkcija oljčnega olja mnogo večja nego lanske in se pričakuje, da bodo cene padle.

Tržne cene.

Žito. Pretekli teden se je v Vojvodini tržila pšenica povprečno po 437—440 Din. Turščica se je plačevala s predajne postaje do 275 Din, pariteta Zagreb tudi do 312.5 Din. Za turščico se močno zanima inozemstvo. Povpraševanje po ovsu zelo živahno; blago se trži pariteta Zagreb pa 340. Moka »0« pariteta Zagreb se plača 715—720 Din. V Ljubljani velja moka »0« 7.35, »3« 6.15, »4« 5.60, »7« 4.—, koruza 3.40, oves 3.60.

Živina. Cene za kg žive teže na Hrvaškem: voli I. 12.5—15, II. 7.5—15, debele svinje 23—24, mesnate svinje 21—

23, teleta 13.75—16.25 Din. — V Mariboru so bile pretekli teden nastopne cene za kg žive teže v Din: debeli voli 12.50—15, poldebeli 11.75—12.50, plemenski 9.25—11.50, biki za klanje 10—14, klavne krave debele 11.25—12.50, plemenske krave 9.50—11.25, krave za klobase 8.75—10, molzne in breje krave 10—12.50, mlada živina 12—13, teleta 14.25—16.50. Meso: volovsko I. 26—27.50, II. 24—25, od bikov, krav telic 21.50—23, telečje I. 25—26, II. 20—24, svinjsko sveže 35—40 Din. — Na Dunaju so bile 2. t. m. nastopne cene v tisočakih aK: voli 10.0—16.5—20, biki in krave 10.5—16, bivoli 9—12 za kg žive teže. Cene so v primeri s prejšnjim tednom narasle za 500—1000 aK za kg.

Jajca. Pretekli teden so se gibale cene za komad med 1—1.25 Din. Izvoz v Anglijo je ponehal. Največ se je izvažalo v Švico.

Posojilo društva narodov Avstriji.

Veliko mednarodno posojilo, ki ga nudi društvo narodov Avstriji, se ne podpisuje samo v Ameriki, Angliji, Franciji, Holandski, Belgiji, Švici, Italiji in Čehoslovaški, temveč sedaj tudi v Avstriji sami.

V svetu društva narodov zastopane države so se pod vodstvom Anglije, Francije, Italije in Čehoslovaške zavezale, da jamčijo za mednarodno posojilo zveze narodov Avstriji v skupnem znesku 650 milijonov zlatih kron ali 150 milijonov dolarjev, med tem ko se je Avstrija zavezala, da pod kontrolo zveze narodov in s podporo inozemskega kredita v teku dveh let sanira svoje lastne finance, to je, da spravi z zmanjšanjem izdatkov in s povečanjem dohodkov v ravnotežje svoj državni proračun, dalje da s produktivnimi investicijami ugodno vpliva na trgovsko bilanco, poviša produkcijo v državi, skrči preobilni uradniški aparat itd.

Dočim je Avstrija v teku zadnjih osem mesecev izvedla to sanacijsko akcijo s tem, da je reducirala peti del uradništva, zmanjšala izdatke, ustavila z 18. novembrom 1922 izdajanje bankovcev in s 1. januarjem 1923 ustanovila avstrijsko narodno banko, ki je kot nov avstrijski bančni zavod krila obtok bankovcev z tretjino v zlatu in devizah, so sedaj v svetu zveze narodov zastopane države prevzele jamstvo za veliko posojilo Avstriji in so ga izdale v podpisovanje. Od početka sanacijske akcije so se razmere v Avstriji hipoma izboljšale.

Značilno je, da so se po skoraj petletni rezerviranosti tudi Zedinjene države severoameriške odločile prevzeti

okroglo peti del avstrijskega posojila. Morganov bančni zavod je prevzel in v nadaljnjem podpisovanje ponudil 25 milijonov dolarjev, angleški finančni krogi 32 milijonov dolarjev, Francija 150 milijonov frankov, Švica 45 milijonov švicarskih frankov, Avstrija 13 milijonov dolarjev, druge države pa preostanek.

Dočim je torej velikemu delu Evrope in Zedinjenih držav severoameriških dana možnost podpisati posojilo zveze narodov Avstriji v lastni državi, imajo Jugoslavija, Nemčija, Romunija, Poljska, Mažarska itd. priliko udeležiti se avstrijskega deleža tega posojila. Ta avstrijski delež posojila je pravzaprav že placiran, ker jamči konzorcij, ki ga je ponudil v podpisovanje, državi podpisanih 13 milijonov dolarjev, tako da je vsak neuspeh izključen. Podpisovalci avstrijskega deleža posojila uživajo iste ugodnosti kakor podpisovalci severoameriških, angleških, francoskih in drugih inozemskih izdaj posojila. Obrestovanje znaša 7%, emisijski tečaj 95, tako da znaša efektivno obrestovanje 7%. Posojilni titri se glasijo na severoameriške dolarje in so torej izstavljeni v valuti absolutne stalne vrednosti. Za obrestovanje so zastavljeni dohodki avstrijskega tobačnega monopola in carin, razen tega pa so pri švicarski narodni banki v Bernu založeni takoj imenovani kolateralni boni, to je od vseh jamstvenih držav izstavljena dolžna pisma v višini vložnega kapitala in obrestovanja. Ako bi torej obrestovanje iz kateregakoli vzroka ne bilo krito iz dohodkov avstrijskega toameriških dolarjih ali v avstrijskih bačnega monopola in avstrijskih carin, je zasigurano z omenjenimi kolateralnimi boni jamstvenih držav Anglije, Francije, Češkoslovaške, Italije, Belgije, Švedske in Danske. Vplačilo se vrši v gotovini in sicer v severokronah po preračunjevalnem kurzu 70.000 Ka za 1 dolar. Vplača se tudi lahko v četrtinskih obrokih podpisane zneska, od katerih poteče prvi obrok meseca junija, drugi 16. julija, tretji 16. avgusta in četrti 15. septembra 1923. Z vsakim obrokom je plačati tekoče obresti do dne vplačila.

Z ozirom na slabe izkušnje med vojno in po njej, ko se je vojno stanje razširilo tudi na gospodarsko polje, se je v prospekt posojila zveze narodov Avstriji sprejelo izredno važno določilo, da se imajo zapadle obligacije in kuponi brezpogojno izplačati tudi v slučaju vojne in brez ozira na državljanstvo posestnika. Razen tega so se jamstvene države zavezale, da izplačajo nakazila v Švici založenih državnih obligacij, ki služijo v kritje obrestovanja in povračanja tudi v slučaju,

ako bi bil posestnik obligacij »sovražni državljan«. Temu nasproti pa se je avstrijska vlada zavezala, da obligacij v nobenem slučaju ne stavi pod zaporo, ne sekvestrira ali sicer kako zadržuje.

Za inozemske podpisovalce je važna okolnost, da notira posojilo zveze narodov na newyorški borzi in sicer ne le v inozemstvu izdani deleži, temveč tudi avstrijski del, s čemer so te obligacije postale visokovredna mednarodna vrednota. S kotiranjem avstrijske tranše na dunajski borzi pa je vsak čas dana možnost prodaje. Razen tega je avstrijska narodna banka posojilu priznala pravico lombarda.

Podpisovanje na avstrijski delež posojila je trajalo do konca junija. Potrebne informacije daje v Ljubljani avstrijski konzulat, ki je tudi opolnomočen prevzemati podpisovanja. Le-ta so posebno enostavna, ako ima podpisovalec tekoč račun ali dobroimetje pri kakem avstrijskem kreditnem zavodu.

Dopisi.

d Iz Šenčurja. (Slavje 25-letnice gasilnega društva.) Tako veličastno, kakor je Šenčur praznoval slavje 25-letnice obstoja in delovanja požarne brambje je redko, da izredno. Zato je prav, da isto vsaj približno opišem in rešim pozabljivosti. Popolno sliko podati je skoraj nemogoče. Odkar našim gasilem načeluje g. Martin Sušnik — in to ves čas po svetovni vojni — od leta do leta napreduje gasilno društvo v vsakem oziru: Člani so narasli po njegovi zaslugi na 65, ravno tako je bil gasilni dom lansko leto lično prenovljen, da paradira celi vasi, gasilnega orodja je nabavil toliko, da lahko uspešno z njim nastopi vsak trenotek na pomoč, ako zapreti skrivni uničevalce ognjeni plamen bližnjemu uničiti njegovo imetje. Med člani vlada vojaška disciplina. In tako je prav! Brez autoritete ni reda. Vrhunec neumornega dela pa je pokazalo društvo v nedeljo t. j. 1. t. m. na dan proslave 25-letnice. To je bilo dela in skrbi! Člani so pobirali prostovoljne prispevke v domačih in sosednih župnijah in tudi nabrali mnogo dragocenih daril v blagi namen društva. Povsod so našli ugodna tla, blaga srca, katera so z veseljem darovala po svojih močeh bodisi v denarju ali blagu. Niti ene žale besedice ni bilo slišati. Znak, da uživa naše društvo v celi okolici zaslužen spoštovanje. Ves teden pred slavnostnim dnem so člani vozili darovane mlaje na slavnostni prostor k lični kapelici Srca Jezusova na sredi vasi. Kapelico s svojo krasno lego — ista je po vsej pravici ponos in kras Šenčurju —

dasi je z bujnimi cvetočimi nasadi vsa ozaljšana, so skrbni in vneti ognjegasi še posebno okusno odičili z visokimi mlaji, zelenimi vencami in bujnimi cveticami. Vsi mimo idočci se laskavo izražajo o tej lepoti in krasoti. Gasilni dom je bil primerno ozaljšan, posebno še s spomenljivimi, velikimi številkami 1898 — 1923. V nedeljo, na dan slavnosti, je bila vsa vas v znak radosti v praznični obleki: Zastave so plapolale iz hiš, na oknih polno cvetlice in po sredi vasi je žlabodral narasli potok med dišečimi lipami in košatimi koštanji, kakor bi hotel današnje slavje povzdigniti. Točno po programu se je slavnost vršila. Že po 10. uri so začeli prihajati sosedni gasilci k slavju. Nekateri tudi na konjih; ti so se še posebno odlikovali. Videli smo zastopane gasilce iz Kranja, Cerkelj, Brnikov, Naklega, Predvora, Luž, Vogelja itd. Ob 11. so se posamezna društva uvrstila in pričel se je premikati slavnostni spreved po vasi mimo župne cerkve k slavnostnemu prostoru, opisani lični kapele. Na čelu spreveda so bili gasilci na konjih, za njimi vodiška godba, na dvoprežnem vozu pa botra novi zastavi, blaga posestnica Mana Erzar, z dvema deklamacijo v belih oblačilih. Nato so sledila društva. V prvi vrsti je korakalo 6 veteranov, ki so vseh 25 let vestno vršili pri društvu delo usmiljenega samaritana. Sedmi član, najstarejši izmed njih, 83. letni starček pa je žal obolel in na bolniški postelji motril vse dogodke, težkoče in trpljenja društva v minulih 25. letih. Tem šesterim se je pridružil domači župnik in tako smo skupaj korakali h kapele. Župnik je imel najprej slavnostni govor o lepem, vzvišenem, idealnem in hvaležnem poklicu gasilcev: Bogu v čast, bližnjemu na pomoč. Potem je blagoslovil dragoceno in okusno izdelano svilno zastavo s podobami domačega patrona sv. Jurija in sv. Florijana. Zgoraj omenjena botra je po blagoslovu razviti zastavi pripela dišeč šopek izbranih cvetlic. Po blagoslovu zastave so stopili odlikovanci na vrhno stopnico, in župnik jim je s kratkim nagovorom pripel častne svetinje v znak priznanja in hvaležnosti za 25-letno vztrajno delovanje na hrabro prsa. Imena teh so: Franc Perdan, Franc Svetelj, Alojzij Svetelj, Matevž Štefe, Anton Molj, Franc Logar. Doma na bolniški postelji pa posebej še zgoraj omenjenemu članu častitemu starčku Jakobu Verbiču. — Vzgleden red in mir je vladal pri vsem opraviilu. Med sv. mašo, pri kateri sta stregla dva gasilca, bivša strežnika pri župni cerkvi, je igrala vodiška godba mšašne sv. pesmi. Po sv. maši je g. načelnik nastopil in se v iskrenih besedah zahvalil vsem dobrotnikom domačega društva

ter pozdravil vsa došla društva k današnjemu slavnju 25-letnice. Opisal je v kratkih besedah zgodovino, težkoče in trpljenje domačega društva od pričetka do današnjega dne in se spomnil tudi vseh onih članov, katere je božja previdnost v preteklih letih poklicala uživati večno plačilo v nebesa. Slavnost je bila končana. Sedaj se je začel poveljujoč glas načelnikov, in društva so se zvrstila ter korakala mimo hiše, kjer je s pripeto kolajno na prsih pri oknu gledal naslanjaje se na domače, slavnostni spreved svojih tovarišev Jakob Verbič. Društva so mu izkazala zasluženost čast s pozivom načelnika: »Društvo levo glej!« Odlikovanec se je s solznimi očmi in z roko zahvaljeval za izkazano mu čast. Prehitro je minula slavnost. Na stotine ljudi je prihitelo od blizu in daleč, da so se udeležili slavnja in poskusili svojo srečo bogate tombole. Društvu pa zakličemo iz dna srca: Rasti in razvijaj se i nadalje v čast božjo in bližnjemu na pomoč.

LISTEK.

M. Hartman:

Gozdna vojna.

(Dalje.)

IV.

»Izboren dečko, dober dečko, pameten dečko! Vohuni so zelo potrebna stvar. Princ Evgen je vedno imel mnogo vohunov in Luneta bo izborna vohunka. Pameten dečko je moj Peter, on bo še velik general!« je mrmral stari Bureš, ko je izginila Luneta v gozdu, medtem ko je njegov sin motril svojo četo, ki se je vrnila iz vasi s skritimi puškami. S posebnim veseljem je vzel temu in onemu puško iz rok, tehtal jo smehljaje v rokah, nastavil in pomeril, ter pripovedoval zgodovino vsake: Ta je iz cesarskih gozdov v Zbirovu in je bila last nekega višjega uradnika; to je imenoval presvitli knez Colloredo Mansfeld iz Dobriša svojo milostljivo gospo, moja Luneta jo je našla v travi, ko je Njegova Svetlost spala v gozdu; ta se imenuje »mutasta«, ker ne napravi nobenega hrupa, ako ustreli kakega gozdarja, in je bila last mojega starega mojstra, nemškega Kurta, ki je bil obešen v Pragi; ta je tisoččlenska, ker se lahko razdeli na tisoč delov in mirno nosi v žepu, medtem ko se pije z gozdarjem čašo piva; krasna umetnina, izdelana na Dunaju, ki je že marsikaki divjačini prinesla smrt.

Tako je znal Peter Bureš skoro o vsaki puški, prinešeni iz skrivališč, povedati kako povest, in iz njegovih besed je bilo razvidno, da je skrivne divje lovce iz Dušnika večinoma sam oborožil. Fantje so ga poslušali s posebnim veseljem. Njegovim besedam so se smejali ter se veselili, da imajo orožje, ki ima za seboj tako preteklost. Sploh so postali od trenutka, ko jih je Peter Bureš odvezal skrivnosti in ko so se pokazali v pravi luči, popolnoma drugi. Gledali so drzno okoli sebe, peli in poskakovali, sklepali s skrivnostnimi spremljevalci svojega poglavarja prijateljstvo ter gledali skoro s preziranjem na druge kmete, med katerimi so še pred dobro uro ležali ravno tako tiho in brez posla, kakor oni sami.

Ko se je končalo pregledovanje, je ukazal Peter Bureš celi četi, naj mu sledi v globino gozda. Sedaj se je Kejnoh dvignil s svojega ležišča. Vse, kar se je zgodilo pred njegovimi očmi, ga je popolnoma stregnilo, vendar pa se je še nekoliko opotekal, ko je stopal z mogočnimi, počasnimi koraki proti Petru Burešu, ki si je prilastil vso moč.

»Stojte!« je zaklical z jeznim glasom. »Vi nimate nikogar drugega poslušati kakor mene, ki ste me izvolili za svojega poveljnika. Stojte in poslušajte moja povelja!«

Glasi zasmeh mu je odgovoril in s tem je bil Martin Kejnoh dejansko odstavljen kot poveljnik, ravnotako kakor je postal s tem trenutkom pravi poveljnik Peter Bureš, ker mu niso sledili samo njegovi tovariši, temveč tudi drugi kmetje, ki so se dvignili s svojim orožjem in šli za njim, deloma iz radovednosti, da bi videli, kaj namerava pričeti ta predrznež, deloma pa iz zaničevanja proti Kejnohu, ki so ga itak mislili odstaviti. Kejnoh je ostal sam na mestu. Stiskal je pesti in grizel od jeze v travo, ko so korakali preko travnika in se izgubili brez glasu v temi gozda. Ustavili so se šele kakih štiristo korakov pred vasjo Dubno. Pred vasjo se je zajedal v gozd velik, s travo poraščen prostor, ki se je raztezal v polkrogu, izgubljal se na levo v daljavo, na desni pa ga je mejila velika skalnata pečina, ki se je imenovala gora Dubna in je bila tedaj presekana s mnogoštevilnimi globeli ter molela visoke skalnate vrhove v zrak. Sedaj je te globeli zasulo okrušeno skalovje, nad katerim zeleni mlad gozd.

Peter Bureš je ustavil svojo četo ob izhodu gozda ter šel naprej

samo z nekaterimi izmed njih. Z velike skale je zrl s svojimi ostrimi očmi proti vasi Dubni, odkoder bi imela danes priti občovanska mladina. Ničesar ni opazil. — Vendar pa je sklepal vsled pozne luči, ki je še gorela v gostilni, da se vrše priprave. Vsedel se je na skalo, njegovi spremljevalci poleg njega in vsi pa so z napeto pozornostjo opazovali luč v gostilni. Vladala je globoka tišina. Mesec je svetil prijazno, topli vetrič je vel skozi drevje, kmetje, ki so odšli na nov boj, so mislili na dom in polje, ali pa opazovali bele oblačke in njihove čudne oblike na nebu, le malokdo je mislil na smrt in pobijanje.

Tudi Peter Bureš ni bil v tem trenutku bojevito razpoložen. Sovražil je uradnike in gosposodo, kmetje so mu bili postranskega pomena, toda oni košček zemlje, kjer je ležal Dušnik, je ljubil in tako tudi vse, ki so živeli na njem. Nič mu ni bilo na tem, da so kradli Občovanci les, tako malo, kakor če je kradel lisjak kokoši — nasprotno ljubil je lisjaka. Kaj naj nastane iz tega? se je spraševal. Uboga občovanska mladina pride danes, da se nekoliko pošali. K večjemu bi bilo dobro, nekoliko jo pretepsti, toda streljati nanjo? Ali se stvar sploh ne prične, ali pa mora postati velika in silna, sto, tisoč vasi mora vstati, pobiti grofe in njihove hlapce, zažgati gradove, — ali pa se pusti vse pri miru. Ustreliti divjega merjasca napravi večje veselje, kakor pa sto takih pobitih kmetov.

Tako je premišljeval, koval načrte iz male stvari, kmalu pa je bil zopet nezadovoljen vsled njene brezpomembnosti in odločen, da jo opusti. Ležal je na skali kakor lovski pes, stegal se ter gledal v noč, na skalovje, obsejano od mesečine.

Tu se je začel skozi zrak nenavaden glas, lajanje, ostro in prodirajoče, četudi vsled oddaljenosti nekoliko slabotno.

Lisice! je dejal Peter Bureš predse ter pogledal z veselim obrazom proti skalam, kakor da bi začul posebno ljube prijatelje.

Lisice! so mrmrali ogrski Miha, kratki Jan, enooki Slavik in drugi prijatelji Petra Bureša, ki so se takoj pri prvem glasu približali kamnu, na katerem je ležal.

»Tu pride!« je dejal Peter in pokazal na pečino. Visoko gori na robu skalovja je stal lisjak in se oprezno oziral na vse strani, vohal po zraku in zalajal. Kmalu nato se je pokazala druga, tretja lisica, četrta in peta.

»Tu je tudi gospa soproga,« je dejal kratki Jan.

»In tu so mladi milostljivi gospodje«, je pristavil enooki Slavik. »Krasni dečki! Kaj je medved, volk, kaj jelen napram takemu lisjaku, temu imenitnemu lopovu?«

»Ali jih imaš ti tudi rad?« je vprašal Peter Bureš z zadovoljstvom. »Rečem vam, da mi poskakuje srce, kadar vidim to žival!«

Razgovor divjih lovecev je naenkrat potihnil in njihovo veselje se je izpremenilo v začudenje. Število lisic je neprestano naraščalo. Prvi družini je sledila druga, tretja, četrta — dolg sprevod lisic, ki so prihajale iz globeli ter se pomikale ob robu pečine, tiho, oprezno se ozirajoč, poslušajoč vsako znamenje, ki ga je dajala prva in zadnja v sprevodu z lajanjem. — Bil je nenavaden prizor. Divji loveci in kmetje so gledali začudeni na ta sprevod, ne da bi se ganili. Šele ko je izginila zadnja lisica za robom pečine, je vzkliknil Peter Bureš prestrašen: »Kaj je to? To je čudež! Kakor začarano! Kaj takega še nisem doživel!«

»To ni noben čudež«, je mirno odgovoril eden izmed kmetov, ki se je medtem približal, da bi bolje videl prizor. »To je popolnoma naravno. Občovanski tatovi so iztrebili vse drevje v globelih, tako da so lisičje luknje popolnoma proste in nezavarovane. Zveri se ne čutijo več varne ter se izseljujejo. Bržkone jih je motil tudi hrup zadnjih dni v gozdu. No, to je dobro za naše kokoši in gosli!«

Peter Bureš pa ni bil s tem tako zadovoljen kakor kmet. — »Kaj,« je zaklical z obupnim glasom, »lisico, ljubo žival, mojega najdražjega prijatelja, gozdnega advokata, izbornega roparja, zvitega divjega loveca preganjajo iz moje domovine? Kaj naj mi bo gozd brez lisic? Zakaj sem po dolgih potovanjih prišel vedno nazaj, ako ne ravno radi njih? Kaj naj bo ta beraška vas s svojimi borimi bajtami? Kaj so mi te smreke, te pečine brez lisic?«

Peter Bureš se je valjal v srdu po kamenju, grizel si ustnice in surovo preklinjal. Naenkrat je skočil pokonci ter dvignil pesti proti Občovu. Pričel je kleti in prisegati, da se bo maščeval nad Občovanci, da jih bo izgnal, kakor so oni izgnali njegove lisice.

(Dalje prih.)

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«. — Odgovorni urednik Fr. Jereb. — Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Nosite Palma

kaučuk pete! Boljše in cenejše so kot usnje.

kaučuk potplate! Elastična hoja, varstvo proti vlaži.

Kupim

vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. — Ponudbe z »noto«, obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodaj« na upravo »Ljudskega tednika«.

Nov pisalni stroj

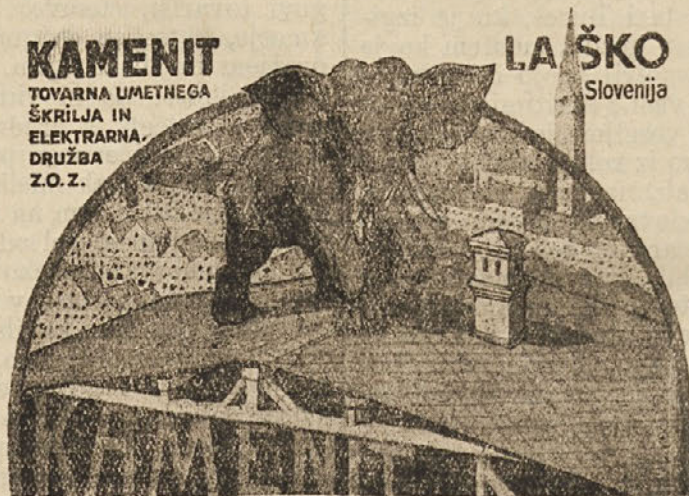
znamke »Stoewer Record« se prodaja. Naslov pove uprava lista.

KAMENIT

TOVARNA UMETNEGA
ŠKRILJA IN
ELEKTRARNA
DRUŽBA
Z.O.Z.

LAŠKO

Slovenija

Azbečno - cementni škrlj
znamke „KAMENIT“

dobavlja tovarna „KAMENIT“ na Laškem.
Proračuni in obiski brezplačno!